

ΠΡΟΤΥΠΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΝΑΒΡΥΤΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΜΑΪΟΥ 2022
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ ΤΡΙΤΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο: *Ελευθερία και ευθύνη. Είμαστε όσο ελεύθεροι νομίζουμε ότι είμαστε;*

Η αυτοματοποιημένη απάντηση είναι ναι. Νιώθουμε ελεύθεροι γιατί θεωρούμε το σύστημα που μας περιβάλλει ελεύθερο. Μήπως όμως τη σημερινή εποχή ζούμε την ψευδαίσθηση της ελευθερίας; Η ελευθερία μας καθορίζεται τόσο από τις επιλογές που μας δίνονται, μέσα από το σύστημα στο οποίο ζούμε, όσο και από το νόημα που δίνουν αυτές οι επιλογές στα παρελθοντικά μας βιώματα. Και ενώ νιώθουμε ότι μπορούμε να εκφραστούμε ελεύθερα, μπαίνουμε σε ένα φαύλο κύκλο επίδρασης από το εξωτερικό σύστημα, που μας βάζει στην επανάληψη.

Τι είναι ωστόσο η ελευθερία; Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, χρειάζεται να συσχετίσουμε την ελευθερία με τη ζωή, δηλαδή με το χρονικό διάστημα της ύπαρξης ανάμεσα στη γέννηση και στον θάνατο. Σαν δύο βιβλιοστάτες, η ελευθερία μας κινείται μέσα σε αυτά τα όρια και είναι περισσότερο μαθημένη και εκτελεστική παρά συνειδητή. Μόνο όταν συνειδητοποιήσουμε ότι ουσιαστικά εκφράζουμε την ελευθερία που μας υπαγορεύεται, είτε εξωτερικά είτε εσωτερικά (από τις σκέψεις και τις εμπειρίες μας), θα αρχίσουμε να αντιλαμβανόμαστε την αξία της. Ακριβώς, όπως λειτουργεί και η γνωστή παραδοσιακή ρήση: χρειάζεται να χάσεις κάτι για να το εκτιμήσεις. Σκεφτείτε τον εαυτό σας μέσα σε ένα κελί φυλακής. Εκείνη τη στιγμή αρχίζετε να θέλετε όλα αυτά που δεν μπορείτε να κάνετε.

Η ερώτηση, στην οποία δυσκολεύονται οι περισσότεροι άνθρωποι να απαντήσουν, είναι "τι θέλεις στη ζωή σου;". Μία ερώτηση που προκαλεί άγχος, καθώς κανείς δεν την έχει σκεφτεί στην ελεύθερή της έκφραση, παρά μόνο στην επιφανειακή καθημερινότητα. Είναι τόσο δύσκολο να αποφασίσει κανείς για τη ζωή του, όταν δεν το έχει κάνει μέχρι τώρα... αλλά και τόσο λυτρωτικό όταν καταλάβει ότι μπορεί. Τότε έρχεται αντιμέτωπος με τον επόμενο δυνάστη της ελευθερίας του, την ανευθυνότητα. Η ανευθυνότητα είναι μία επιλογή που μας κρατά στην παιδική ηλικία, καθλωμένους στην ανωριμότητα. Ο αντίθετος πόλος έχει την ευθύνη, την ενηλικίωση, την ωρίμανση και την ανάληψη, πέραν αυτής, και των συνεπειών που έχουν οι επιλογές μας. Το παιδί μέσα μας χρειάζεται κάποια στιγμή να μεγαλώσει.

Επιλέγοντας ευθύνη, επιλέγουμε και την εμπιστοσύνη, που οδηγεί με τη σειρά της στην αυθεντική επιθυμία, απαλλαγμένη από το ενοχλητικό τραγούδι των σειρήνων που μας καλεί να επιστρέψουμε στο παιδικό βόλεμα. Τότε αντιλαμβανόμαστε το κανονιστικό πλαίσιο και τους επιβαλλόμενους ρυθμούς που είχαμε ως τότε και δίνουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στα συναισθήματα και τα βιώματα. Όσο μεγαλύτερη η επίγνωση των συναισθημάτων και των αυθεντικών επιθυμιών, τόσο μεγαλύτερη και η συνειδητή ελευθερία.

Μαζί με την ανάληψη ευθύνης, η εμπιστοσύνη και η δέσμευση είναι τα κριτήρια της ελευθερίας. Προσοχή στην παγίδα όμως: η ελευθερία που πηγάζει από

την τόσων ετών σκλαβιά, έρχεται να προκαλέσει αναστάτωση και αναρχία. Επομένως, είναι σημαντικοί οι όροι που θα τεθούν για την άσκηση της ελευθερίας. Δεν μιλώ για απελευθέρωση, ούτε για κινήσεις που σώζουν στα επαναλαμβανόμενα λάθη της ζωής, ούτε αναφέρομαι στα ευφυολογήματα που υποστηρίζουν ότι "πρέπει να ζούμε την κάθε ημέρα σαν να είναι η τελευταία μας". Αναφέρομαι σε μία έννοια ελευθερίας που αναβλύζει μετά από προσεκτική επίγνωση όλων των παραμέτρων και αναγνώριση του κρυμμένου δυναμικού μας. Αυτή η ελευθερία είναι πλέον στάση ζωής, όχι σωσίβιο για τις δύσκολες στιγμές της.

[Άρθρο του Χάρη Πίσχου, Ψυχολόγου – Ψυχοθεραπευτή στον ιστότοπο: <https://www.sinaisthisi.gr/articles/personality/117> (διασκευή)]

B. Μη λογοτεχνικό κείμενο: Ο δικός σου χρόνος.

Είναι αρκετές οι φορές όλα αυτά τα χρόνια που έχω βρεθεί σε αμηχανία για το τι θέμα να επιλέξω για τη στήλη μου. Να γράψω για κάτι που με καίει, επίκαιρο ή όχι, για κάτι που θέλω να προσθέσω σε έναν δημόσιο διάλογο ή να προσπαθήσω να βάλω σε μια στοιχειώδη τάξη το χάος μου, σε ένα απόλυτα προσωπικό κείμενο.

Σήμερα αποφάσισα να γράψω για τις στιγμές που θέλω να καθίσω σε μια ακρούλα, να βλέπω το ποτάμι να περνάει. Όλοι το έχουμε ανάγκη αυτό. Να κρυφτούμε, να μην παίρνουμε κατ' ανάγκη το μέρος κάποιου, παρά μόνο το μέρος του χρόνου που κυλάει.

Κανένας δεν μπορεί να ζει συνέχεια με το σπαθί στο χέρι και δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη από την εκτίμηση ότι τώρα το επιβάλλουν οι συγκυρίες. Πάντα ίδιες ήταν οι συγκυρίες, ή σχεδόν ίδιες. Τα πράγματα αλλάζουν κάθε δευτερόλεπτο, όπως άλλαζαν πάντα, και στα περισσότερα από αυτά δεν έχεις καμία συμμετοχή. Βλέπεις ξαφνικά μπροστά σου έναν άλλον κόσμο, αιφνιδιάζεσαι, σαν να ξυπνάς από πολυετές κώμα, αλλά ξέρεις πως τίποτα δεν έγινε ξαφνικά. Εκατομμύρια μικρά, αθέατα γρανάζια δουλεύουν χωρίς σταματημό. Δεν πρόκειται να τα προλάβεις έτσι κι αλλιώς, δεν πρόκειται να τα καταλάβεις όλα, δεν μπορείς να τα ακολουθήσεις όλα.

Όταν το συνειδητοποιήσεις και το αποδεχτείς αυτό, αρχίζεις να φτιάχνεις τον δικό σου χρόνο. Εκείνος περιλαμβάνει όχι διαφορετικούς ρυθμούς - δεν είναι θέμα ταχύτητας - αλλά μία ζωή που θα περιέχει τις αλλαγές που αντέχεις, τις εξελίξεις που είσαι πρόθυμος να ακολουθήσεις, τις μάχες που θα είσαι φτιαγμένος για αυτές.

Ο Πολ Όστερ έγραψε πως οι άνθρωποι χωρίζονται σε εκείνους που ζουν την εποχή τους και εκείνους που ζουν τη ζωή τους, εννοώντας πως, όταν προσπαθείς να ακολουθήσεις όλες τις καινούργιες επινοήσεις, είτε τεχνολογικές, είτε ηθικές, είτε κοινωνικά "πρέπει", μόνο και μόνο για να τρέφεις την ψευδαίσθηση της συμμετοχής στον καιρό σου, στην ουσία απομακρύνεσαι από τη δική σου αλήθεια που σε τελική ανάλυση ίσως να είναι και πιο χρήσιμη, όχι μόνο σε εσένα, αλλά και τους γύρω σου.

Για να μην παρεξηγηθώ, δεν δαιμονοποιώ το καινούργιο - κοροϊδεύαμε το 1995 όσους έπαιρναν μαζί τους το κινητό στην ταβέρνα και το άφηναν επάνω στο τραπέζι, και τώρα, αν φύγω μια μέρα από το σπίτι χωρίς κινητό, νιώθω εξαφανισμένος, ένας άνθρωπος που είναι εκτός εμβέλειας. Είναι πολύ δύσκολο να μην ακολουθείς. Ορισμένες φορές είναι έως και αδύνατον, σαν να χάνεις την απαραίτητη πληροφόρηση που θα σου επιτρέψει να είσαι ενεργός και λειτουργικός. Αλλά είναι ακόμη πιο δύσκολο να ορίζεις μόνος σου το μικρό κομμάτι χρόνου και

χώρου που σου αναλογεί, να αναπτύσσεις αναλογικές δεξιότητες σε έναν ψηφιακό κόσμο, λίγη καρδιά ακανόνιστη κόντρα στο κανονικό που καταλαμβάνει όλον τον αέρα μας.

[Οδυσσέας Ιωάννου, εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, Κυριακή 26-08-2019 – με περικοπές και αλλαγές]

Γ. Λογοτεχνικό κείμενο: Μανόλης Αναγνωστάκης, Απολογία νομοταγούς

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΝΟΜΟΤΑΓΟΥΣ

Γράφω ποιήματα μέσα στα πλαίσια που ορίζουν οι υπεύθυνες υπηρεσίες 1

Που δεν περιέχουν τη λέξη: Ελευθερία, τη λέξη: Δημοκρατία

Δεν φωνασκούν: Κάτω οι τύραννοι ή: θάνατος στους προδότες

Που παρακάμπτουν επιμελώς τα λεγόμενα φλέγοντα γεγονότα

Γράφω ποιήματα άνετα και αναπαυτικά για όλες τις λογοκρισίες 5

Αποστρέφομαι τετριμμένες εκφράσεις, όπως: σαπίλα ή καθάρματα ή πουλημένοι

Εκλέγω σε πάσα περίπτωση την αρμοδιότερη λέξη

Αυτή που λέμε «ποιητική»: στιλπνή, παρθενική, ιδεατώς ωραία.

Γράφω ποιήματα που δεν στρέφονται κατά της καθεστηκυίας τάξεως.

(1971)

[Μ. Αναγνωστάκης, Ο στόχος 1971. Στη συλλογή Τα ποιήματα, 1941-1971, σ. 165 Αθήνα (2000):

Νεφέλη]

Δ. Παρατηρήσεις:

ΘΕΜΑ 1^ο (μη λογοτεχνικό κείμενο Α)

Να αποδώσετε συνοπτικά (70-90 λέξεις) πώς ορίζεται η έννοια της ελευθερίας και ποιες προϋποθέσεις τίθενται για να βιώνεται συνειδητά και ουσιαστικά.

(15 μονάδες)

ΘΕΜΑ 2ο

B1. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Α) Να χαρακτηρίσετε ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το κείμενο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας καταγράφοντας το κατάλληλο χωρίο του κειμένου:

ΣΩΣΤΟ / ΛΑΘΟΣ	ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
1. Η ελευθερία μας καθορίζεται, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, από τις προθέσεις και τις πράξεις μας.	

2. Η ελευθερία, ως έννοια, συναρτάται με τη ζωή και προκύπτει ως αποτέλεσμα μάθησης και πράξης.	
3. Οι ελεύθερες επιλογές σχετίζονται ως επί το πλείστον με την καθημερινή ζωή και δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες.	
4. Η ανευθυνότητα συνδέεται με την καθήλωση στην παιδική ηλικία και με την απόσχιση των συνεπειών που έχουν οι επιλογές μας.	
5. Η συνειδητή ελευθερία προϋποθέτει ότι γνωρίζουμε τα συναισθήματα, τα βιώματα και τις επιθυμίες μας.	

(10 μονάδες)

B2. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Α) Τι πετυχαίνει ο αρθρογράφος με τις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 2) και τη χρήση ερωτήματος στον τίτλο του κειμένου (μονάδες 6);
(8 μονάδες)

B3. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Β)

α. Στην 3^η παράγραφο του κειμένου 2 ο συγγραφέας επιδιώκει

1) να καταγγείλει τα κακώς κείμενα του σημερινού κόσμου,
2) να ενημερώσει τον αναγνώστη για τη βασική θέση του σχετικά με τον κόσμο
3) να εξηγήσει στον αναγνώστη πώς βλέπει αυτός τη θέση του ατόμου μέσα στον κόσμο. Να διαλέξετε ποιο από τα τρία θεωρείτε σωστό (μονάδα 1) και να αναφέρετε τρεις (3) γλωσσικούς τρόπους, με τους οποίους υλοποιεί την πρόθεσή του (μονάδες 6). (μονάδες 7)

β. Να επισημάνετε τα ρηματικά πρόσωπα στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 2 (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την εναλλαγή τους (μονάδες 6) . (μονάδες 8)

(15 μονάδες)

B4. (μη λογοτεχνικά κείμενα) Να συγκρίνετε τα δύο κείμενα ως προς τον τρόπο, με τον οποίο προσδιορίζεται η έννοια της προσωπικής ελευθερίας στο καθένα από αυτά και να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας με δύο στοιχεία από τα κείμενα. (60-80 λέξεις)

(7 μονάδες)

ΘΕΜΑ 3ο (λογοτεχνικό κείμενο)

Γ1. Από ποιον τίθενται τα όρια στο περιεχόμενο της ποιητικής δημιουργίας και πού αποσκοπούν; Να απαντήσετε με στοιχεία από το κείμενο και να εκθέσετε και την προσωπική σας άποψη. (150-200 λέξεις).

(15 μονάδες)

ΘΕΜΑ 4ο (μη λογοτεχνικά κείμενα). ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ο αρθρογράφος του πρώτου κειμένου υποστηρίζει ότι είναι «τόσο δύσκολο να αποφασίσει κανείς για τη ζωή του, όταν δεν το έχει κάνει μέχρι τώρα... αλλά και τόσο λυτρωτικό όταν καταλάβει ότι μπορεί». Ως τελειόφοιτος /-η του Λυκείου να γράψετε και να αιτιολογήσετε σε ποιους βασικούς τομείς οι νέοι άνθρωποι μπορούν να κάνουν αυτόβουλες επιλογές, οι οποίες θα αποβούν ιδιαίτερα σημαντικές για τη μετέπειτα ζωή τους.

Το κείμενό σας θα είναι ομιλία που θα εκφωνηθεί σε μαθητικό συνέδριο φιλοσοφίας με γενικό θέμα την άσκηση της ατομικής ελευθερίας στον σύγχρονο κόσμο. (350-400 λέξεις)

(30 μονάδες)

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1^ο (μη λογοτεχνικό κείμενο Α)

Να αποδώσετε συνοπτικά (70-90 λέξεις) πώς ορίζεται η έννοια της ελευθερίας και ποιες προϋποθέσεις τίθενται για να βιώνεται συνειδητά και ουσιαστικά.

Στο κείμενο ορίζεται η έννοια της ελευθερίας και τίθενται οι προϋποθέσεις για τη συνειδητή και ουσιαστική βίωσή της. Η ελευθερία συσχετίζεται με τη βιολογική ύπαρξη του ανθρώπου και προσδιορίζεται ως ζήτημα μάθησης και πράξης, μέσα στα όρια τόσο του εξωτερικού συστήματος όσο και των σκέψεων και των εμπειριών του.

Οι προϋποθέσεις που τίθενται σχετίζονται

- με την υπευθυνότητα, δηλαδή τη συνειδητή ανάληψη ευθύνης από τον άνθρωπο για τις επιλογές του και τις συνέπειές τους, πράγμα που προϋποθέτει ενηλικίωση και ωρίμανση·
- με την εμπιστοσύνη και τη δέσμευση που νοούνται τόσο ως κατανόηση του εξωτερικού ρυθμιστικού πλαισίου όσο και ως επίγνωση, εκ μέρους του ανθρώπου, των συναισθημάτων και των επιθυμιών του.

[παράγραφοι 2-4]

ΘΕΜΑ 2ο

B1. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Α) Να χαρακτηρίσετε ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το κείμενο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας καταγράφοντας το κατάλληλο χωρίο του κειμένου:

ΣΩΣΤΟ / ΛΑΘΟΣ	ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
6. Η ελευθερία μας καθορίζεται, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, από τις προθέσεις και τις πράξεις μας.	Λ Η ελευθερία μας καθορίζεται τόσο από τις επιλογές που μας δίνονται, μέσα από το σύστημα στο οποίο ζούμε, όσο και από το νόημα που δίνουν αυτές οι επιλογές στα παρελθοντικά μας βιώματα.
7. Η ελευθερία, ως έννοια, συναρτάται με τη ζωή και προκύπτει ως αποτέλεσμα μάθησης και πράξης.	Σ Τι είναι ωστόσο η ελευθερία; Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, χρειάζεται να συσχετίσουμε την ελευθερία με τη ζωή. δηλαδή με το χρονικό διάστημα της ύπαρξης ανάμεσα στη γέννηση και στον

	<i>θάνατο. Σαν δύο βιβλιοστάτες, η ελευθερία μας κινείται μέσα σε αυτά τα όρια και είναι περισσότερο μαθημένη και εκτελεστική παρά συνειδητή.</i>
8. Οι ελεύθερες επιλογές σχετίζονται ως επί το πλείστον με την καθημερινή ζωή και δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες.	<i>Λ Η ερώτηση, στην οποία δυσκολεύονται οι περισσότεροι άνθρωποι να απαντήσουν, είναι "τι θέλεις στη ζωή σου;". Μία ερώτηση που προκαλεί άγχος, καθώς κανείς δεν την έχει σκεφτεί στην ελεύθερή της έκφραση, παρά μόνο στην επιφανειακή καθημερινότητα.</i>
9. Η ανευθυνότητα συνδέεται με την καθήλωση στην παιδική ηλικία και με την απόσχιση των συνεπειών που έχουν οι επιλογές μας.	<i>Σ Η ανευθυνότητα είναι μία επιλογή που μας κρατά στην παιδική ηλικία, καθηλωμένους στην ανωριμότητα. Ο αντίθετος πόλος έχει την ευθύνη, την ενηλικίωση, την ωρίμανση και την ανάληψη, πέραν αυτής, και των συνεπειών που έχουν οι επιλογές μας. Το παιδί μέσα μας χρειάζεται κάποια στιγμή να μεγαλώσει.</i>
10. Η συνειδητή ελευθερία προϋποθέτει ότι γνωρίζουμε τα συναισθήματα, τα βιώματα και τις επιθυμίες μας.	<i>Σ Τότε αντιλαμβανόμαστε το κανονιστικό πλαίσιο και τους επιβαλλόμενους ρυθμούς που είχαμε ως τότε και δίνουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στα συναισθήματα και τα βιώματα. Όσο μεγαλύτερη η επίγνωση των συναισθημάτων και των αυθεντικών επιθυμιών, τόσο μεγαλύτερη και η συνειδητή ελευθερία.</i>

B2. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Α) Τι πετυχαίνει ο αρθρογράφος με τις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 2) και τη χρήση ερωτήματος στον τίτλο του κειμένου (μονάδες 6);

Ο τίτλος του κειμένου διακρίνεται από τα ακόλουθα (γλωσσικά) γνωρίσματα:

- δηλωτική χρήση της γλώσσας ·
- παράθεση των δύο κεντρικών εννοιών, σε σχέση συμπλεκτική (ελευθερία και ευθύνη), χωρίς ρήμα ·

- ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας, που απαντάται άμεσα στον πρόλογο του κειμένου.

Ο αρθρογράφος με τις γλωσσικές αυτές επιλογές:

οριοθετεί εννοιολογικά το κείμενο ·

προϊδεάζει σαφώς τον αναγνώστη για το περιεχόμενο του κειμένου ·

εισάγει τον αναγνώστη στο κείμενο με τρόπο οιονεί διαλογικό, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον του (υψηλή επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα).

B3. (Μη λογοτεχνικό κείμενο Β)

α. Στην 3^η παράγραφο του κειμένου 2 ο συγγραφέας επιδιώκει

- 1) να καταγγείλει τα κακώς κείμενα του σημερινού κόσμου,
- 2) να ενημερώσει τον αναγνώστη για τη βασική θέση του σχετικά με τον κόσμο
- 3) να εξηγήσει στον αναγνώστη πώς βλέπει αυτός τη θέση του ατόμου μέσα στον κόσμο. Να διαλέξετε ποιο από τα τρία θεωρείτε σωστό (μονάδα 1) και να αναφέρετε τρεις (3) γλωσσικούς τρόπους, με τους οποίους υλοποιεί την πρόθεσή του (μονάδες 6).

Γλωσσικοί τρόποι:

- συνυποδηλωτικός λόγος που περιλαμβάνει μεταφορικά σχήματα (*κανένας δεν μπορεί να ζει συνέχεια με το σπαθί στο χέρι, βλέπεις μπροστά σου έναν άλλο κόσμο*), μεταφορές – εικόνες (*εκατομμύρια μικρά, αθέατα γρανάζια ... σταματημό*), παρομοίωση (*σα να ξυπνάς από πολυετές κώμα*), κ.λπ. ·
- συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο (*πλάνη, αιφνιδιάζεσαι, πολυετές κώμα*) ·
- συγκριτικές δομές σχετικού υπερθετικού (*δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη*) ·
- εμφατικές δομές ποικίλων τύπων, π.χ. *επαναλήψεις (δεν πρόκειται ... δεν πρόκειται)*, επίταξη του σημαντικότερου και επανάληψη (*όλα*) κ.λπ. ·
- μικροπερίοδος λόγος, ασύνδετο σχήμα (*Βλέπεις ξαφνικά .. ξαφνικά*) ·
- εκτενής χρήση του β' ενικού προσώπου (προαιρετικά: το πρόσωπο ζητείται και στο επόμενο υπο-ερώτημα).

β. Να επισημάνετε τα ρηματικά πρόσωπα στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 2 (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την εναλλαγή τους (μονάδες 6). (μονάδες 8)

- α' ενικό πρόσωπο → προσωπική θέση του χρονογράφου
- α' πληθυντικό πρόσωπο → συλλογικό υποκείμενο, συνυπευθυνότητα, ένταξη του χρονογράφου σε ευρύτερη κοινωνική ομάδα

- β' ενικό πρόσωπο → ιδιαίτερη αναφορά στον κάθε αναγνώστη προσωπικά, αμεσότητα και οικειότητα
- γ' ενικό πρόσωπο (ελάχιστη η χρήση του, σε απρόσωπες εκφράσεις, π.χ. *είναι αδύνατον, είναι ακόμη πιο δύσκολο* κ.λπ.) → άποψη του χρονογράφου, προβαλλόμενη ως αντικειμενική και αληθής

Εναλλαγή: Ο χρονογράφος προβάλλει την άποψή του (*δεν δαιμονοποιώ το καινούργιο*), τηρώντας και τις απαραίτητες επιφυλάξεις (*για να μην παρεξηγηθώ*), και ταυτόχρονα τεκμηριώνει τη θέση του με στοιχεία από την καθημερινότητα, τα οποία αφορούν είτε το ευρύτερο κοινωνικό σώμα, στο οποίο πρόθυμα εντάσσεται (*κοροϊδεύαμε το 1995 ... τραπέζι*) είτε τον εαυτό του αποκλειστικά (εξομολογητικός τόνος: *και τώρα αν φύγω ... εκτός εμβέλειας*). Στη συνέχεια παρουσιάζει τις σκέψεις και τις εκτιμήσεις του ως αντικειμενικές διαπιστώσεις (*είναι έως και αδύνατον // είναι ακόμη πιο δύσκολο*), απευθυνόμενος ταυτόχρονα στον κάθε αναγνώστη ξεχωριστά, με αμεσότητα και οικειότητα (*σαν να χάνεις, να ορίζεις, να αναπτύσσεις* κ.λπ.).

B4. (μη λογοτεχνικά κείμενα) B4. (μη λογοτεχνικά κείμενα) Να συγκρίνετε τα δύο κείμενα ως προς τον τρόπο, με τον οποίο προσδιορίζεται η έννοια της προσωπικής ελευθερίας στο καθένα από αυτά και να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας με δύο στοιχεία από τα κείμενα. (60-80 λέξεις)

- Στο πρώτο κείμενο η έννοια της προσωπικής ελευθερίας συσχετίζεται με τη μάθηση και το βίωμα και οριοθετείται από την ανάληψη ευθύνης, την εμπιστοσύνη και τη δέσμευση προς τις επιλογές μας, ενώ στο δεύτερο κείμενο τοποθετείται στο επίπεδο των καθημερινών δραστηριοτήτων και της αναζήτησης του προσωπικού χώρου και χρόνου στη σύγχρονη ζωή.
- Στο πρώτο κείμενο η περιλαμβάνονται συλλογισμοί και ερωτήματα, ενώ στο δεύτερο κείμενο οι έννοιες γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης μέσω παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή και με τη χρήση αυθεντίας (Πολ Όστερ).

Γ1. ΘΕΜΑ 3ο (λογοτεχνικό κείμενο)

Γ1. Από ποιον τίθενται τα όρια στο περιεχόμενο της ποιητικής δημιουργίας και πού αποσκοπούν; Να απαντήσετε με στοιχεία από το κείμενο και να εκθέσετε και την προσωπική σας άποψη. (150- 200 λέξεις).

Τα όρια στο περιεχόμενο της ποιητικής δημιουργίας τίθενται από το ίδιο το ποιητικό υποκείμενο (α' ενικό πρόσωπο: *γράφω*) και αποσκοπούν στο να μην ενοχλήσουν την εξουσία ούτε να θίξουν τα κακώς κείμενα, αλλά να διασφαλίσουν τη μακρομέρευση και τη διαιώνιση της καθεστηκυίας τάξεως (στ. 9).

Είναι πολύ εύκολο να κατανοήσει κανείς, σε συνδυασμό και με τη χρονολογία σύνθεσης του ποιήματος (1971), ότι το ύφος είναι ειρωνικό και ότι το ποιητικό υποκείμενο επιδιώκει να εκφράσει, εξ αντιστρόφου, την αντίθεσή του προς κάθε είδους περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης.

Ανάλυση:

Το ποιητικό υποκείμενο ειρωνικά δηλώνει ότι γράφει ποιήματα:

- στο πλαίσιο του επιτρεπτού από την κρατική εξουσία (λεξιλογικός δείκτης: «κρατικές υπηρεσίες») ·
- χωρίς επικίνδυνες λέξεις – έννοιες (προσοχή στο αρχικό κεφαλαίο των λέξεων Ελευθερία και Δημοκρατία: έκφραση σπουδαιότητας) ·
- που δεν περιλαμβάνουν συνθήματα εναντίωσης σε ολοκληρωτικά συστήματα ή απολυταρχικές εξουσίες (στ. 3, συνθηματικός λόγος, υπόμνηση στην επικαιρότητα της εποχής) ·
- που αποσιωπούν τα προβλήματα και δεν προσκρούουν σε καμία λογοκρισία (στ. 4-5, τόνος σαρκαστικός μέσω της χρήσης επιθέτων «τα λεγόμενα φλέγοντα θέματα» και επιρρημάτων «άνετα και αναπαυτικά») ·
- που δεν χρησιμοποιούν τους χαρακτηρισμούς των πολλών, τους «τετριμμένους» (στ. 6), οι οποίοι, όμως, είναι και οι ορθοί ·
- που χρησιμοποιούν τη γλώσσα για λόγους ωραιοποίησης, εξιδανικευτικά (η συσσώρευση των επιθέτων στον στ. 8: *στιλπνή, παρθενική, ιδεατώς ωραία*).

ΘΕΜΑ 4ο (μη λογοτεχνικά κείμενα). ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ο αρθρογράφος του πρώτου κειμένου υποστηρίζει ότι είναι «τόσο δύσκολο να αποφασίσει κανείς για τη ζωή του, όταν δεν το έχει κάνει μέχρι τώρα... αλλά και τόσο λυτρωτικό όταν καταλάβει ότι μπορεί». Ως τελειόφοιτος /-η του Λυκείου να γράψετε και να αιτιολογήσετε σε ποιους βασικούς τομείς οι νέοι άνθρωποι μπορούν να κάνουν αυτόβουλες επιλογές, οι οποίες θα αποβούν ιδιαίτερα σημαντικές για τη μετέπειτα ζωή τους.

Το κείμενό σας θα είναι ομιλία που θα εκφωνηθεί σε μαθητικό συνέδριο φιλοσοφίας με γενικό θέμα την άσκηση της ατομικής ελευθερίας στον σύγχρονο κόσμο. (350-400 λέξεις)

Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα (σε συνέδριο). Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- προσφώνηση / αποφώνηση

- χρήση α΄ προσώπου (ενικού και πληθυντικού)
- ρητορικές ερωτήσεις
- φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό

Περιεχόμενο: Θετικά αξιολογείται η ικανότητα του μαθητή / της μαθήτριας να αξιοποιήσει το κείμενο αναφοράς ως προς τη διαχείριση της έννοιας της αυτόβουλης επιλογής, εντός των ορίων του εξωτερικού συστήματος.

Κατά τα άλλα η απάντηση είναι ελεύθερη, με την επισήμανση ότι οι αναφερόμενοι τομείς δεν μπορεί να είναι περισσότεροι από τρεις, βάσει του ορίου των λέξεων, και θετικά αξιολογείται να είναι σαφώς διακριτοί μεταξύ τους.